

Til: Helse- og omsorgskomiteen

Oslo, 19.april 2023

Høringssvar: Meld. St. 15 (2022-2023) Folkehelsemeldingen

Vi er glade for å lese at regjeringen vil gi økt prioritet til folkehelsepolitikken framover og mener det er riktig å rette innsatsen mot å utjevne sosiale helseforskjeller. At det er store ulikheter knyttet til deltakelse i idrett og fysisk aktivitet er noe også vi i Tverga erfarer gjennom vårt arbeid. Vi støtter også prinsippet om at virkemidler bør settes inn der de har størst effekt for de som trenger det mest, men samtidig være bra for oss alle.

Fysisk aktivitet – en sentral del av folkehelsearbeidet

Folkehelsemeldinga slår fast at en viktig årsak til de sosiale helseforskjellene er forskjeller i levevaner, særlig knyttet til røyking, kosthold – og *fysisk aktivitet*. Norge ligger langt unna Verdens Helseorganisasjon (WHO) sine mål om å redusere inaktiviteten i befolkningen med 15 prosent innen 2030. Folkehelsemeldingen kommer til kort når det gjelder tiltak for å bekjempe inaktivitet. Meldingen viser i all hovedsak til Nasjonal Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020–2029 og til det kommunale ansvaret.

En undersøkelse som Tverga gjennomførte i 2021 viste at kommune-Norge ikke hadde særlig kjennskap til den nasjonale handlingsplanen og innholdet i den, og heller ikke til hvorvidt planen er befestet i kommunale tiltak. Når status for måloppnåelsen omtrent $\frac{1}{3}$ ut i løypa, viser at vi ikke engang nærmer oss målet for barn og unge, mener vi det er avgjørende å tenke nytt og utvikle nye virkemidler og tiltak – spesielt rettet mot denne gruppen. Det er urealistisk å forvente at utviklingen snur uten mer aktive grep fra nasjonale myndigheter, ikke minst når det gjelder tverrsektoriell samordning.

Behov for et nasjonalt skolegårdsloft

Helse- og omsorgsministeren er opptatt av at arbeidet må starte tidlig, slik at alle barn får en god start i livet. Dette er også bakgrunnen for at Tverga, sammen med [Nettverket for bedre uteområder i skoler og barnehager](#), etterlyste [et nasjonalt skolegårdsloft](#) i forbindelse med arbeidet med meldingen. Skoler og barnehager er blant de viktigste sosiale møteplassene i nærmiljøet. Dette er arenaer hvor barn og unge oppholder seg store deler av dagen i oppveksten. En satsing på uteområdene i skolene, vil kunne bidra til å øke det generelle aktivitetsnivået blant barn og unge, men også til å jevne ut sosiale forskjeller. Pandemien viste betydningen av åpne og tilgjengelige møteplasser der man kan utfolde seg fysisk og sosialt.

Vi er derfor glade for at regjeringen løftet uteområdenes betydning i Folkehelsemeldingen. Vår erfaring er at skolenes uteområder ofte blir nedprioritert når nye skolebygg opplever budsjettoverskridelser, og eldre skolegårder får ikke oppgradering utover «minimumsløsninger». Det kommer frem i meldingen at regjeringen vil stille krav til uteområdene i forskriften om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Det er viktig, men vi mener det i tillegg er behov for å utvikle en *nasjonal veileder* for hvordan uteområdene kan tilrettelegges for å tilfredsstille kravene om bl.a. kvalitet. Uten en veileder vil det være vanskelig for planleggere og kommuner å imøtekomme kravene.

For å få et nasjonalt *skolegårdsloft*, som vi har etterlyst, er det også nødvendig å jobbe mer systematisk med nasjonale pilotprosjekter og få på plass nye eller tilpasse eksisterende tilskuddsordninger som kan stimulere til raskere, bedre og mer helhetlig utvikling av uteområdene.

Kap. 3.5.5 Anlegg for idrett og fysisk aktivitet og sosiale møteplasser

Vi erkjenner at det er en utfordring å finne midler på statsbudsjettet i konkurranse med andre nyttige samfunnstiltak, men det eksisterer allerede en ordning i dag der årlig ca 1,7 milliarder kroner går til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Folkehelsemeldingen viser også til at Kultur- og likestillingsdepartementet har satt i gang en helhetlig gjennomgang av spillemiddelordningen til anlegg for idrett og fysisk aktivitet hvor målet er at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i organisert idrett eller drive egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Det er positivt, og på høy tid at ordningen gjennomgås, og vi håper resultatet blir at Folkehelsemeldingen, spillemiddelordningen og en ny plan for anlegg for idrett og fysisk aktivitet er tettere koblet sammen. Det er de ikke i dag.

Tverga har spilt inn til gjennomgangen av spillemiddelordningen at en del av midlene bør øremerkes til satsing på anlegg og møteplasser i tilknytning til nettopp skolene, fordi vi mener at flere åpne, tilgjengelige og godt utformede aktivitetsanlegg ved skoler med innbydende aktiviteter og sosiale rom vil kunne ha stor betydning for aktivitetsnivået til barn og unge, og andre som bor i lokalmiljøet – både i skoletiden og på fritiden.

Vi mener at anleggspolitikken framover i sterkere grad må bidra til bedre folkehelse, og tiltaket vi foreslår er et godt eksempel på at man kan vinne mye på å tenke tverrsektorielt. Det vil ha god effekt på folkehelsen, det tjener skolene og kunnskapssektoren, og det berører Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområde som “eier” av spillemiddelordningen.

Folkehelsemeldingen slår fast at virkemidler skal settes inn der de har størst effekt for de som trenger det mest, men samtidig være bra for oss alle. Vi forventer at disse føringene

også overføres og vil inngå i arbeidet med en "ny" spillemiddelordning. Da vil anleggspolitikken i sterkere grad kunne bidra til bedre folkehelse.

Kap. 5.2 Trivsel i barne- og ungdomsårene

Vi er glade for at Folkehelsemeldingen anerkjenner fritidsklubbens betydning for folkehelsen og for at regjeringen vil se på hvordan disse kan styrkes. Fritidsklubbene gir et trygt, godt og etterlengtet tilbud for mange barn og unge – også når det gjelder fysisk aktivitet. Mange som ikke finner seg til rette i den organiserte idretten finner en arena for å være fysisk aktive i fritidsklubbene som kan tilby lokaler til dans, skating, bordtennis og andre egenorganiserte fysiske aktiviteter.

— — — — —

Kort om Tverga (www.tverga.no): Tverga er ressurscenteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge. Vi ble etablert i 2018 på oppdrag fra Kulturdepartementet. Gjennom kunnskap, nettverk, rådgivning og verktøy styrker vi kommuner og frivillige i utviklingen av bærekraftige møteplasser for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Lisa Mari Watson
Daglig leder
Tverga

Hege Uglebakken
Politisk rådgiver/samfunnskontakt
Tverga